

den Bemærkning, at Prisforskellen, da Kooperationens Omsætning væsentlig er Nødvendighedsvarer, maa komme den private Handel til gode gennem en øget Efterspørgsel paa andre Produkter end Fødevarer.

Som F. D. B. har K. F. m. H. t. Egen-Import og Produktion, navnlig grebet ind overfor Tendenser til Monopolprisdannelse. Betænkningen giver Hovedtræk af Udviklingen paa de enkelte Omraader: Margarineproduktion, Mølleri, Gummiproduktion og Benzinimport. Hvor det er muligt, har man ved Paabegyndelse af en ny Produktionsgren overtaget og moderniseret bestaaende Virksomheder, for at undgaa det samfundsøkonomiske Tab, der ligger i døde Fabrikker og Flytning af Arbejdskraft. Med Held har K. F. saaledes overtaget den tidligere private Gummifabrik i Gislaved. Efter at K. F. paa denne Maade har brudt Gummikartellet, er Arbejdertallet *der* firedoblet, og Betænkningen mener ogsaa at kunne tilskrive K. F. Æren for Forøgelse af Arbejdertallet paa de private Fabrikker.

Under Afsnittet om nordisk kooperativt Samvirke, omtales foruden Nordisk Andelsforbund, Lumafabrikken, der drives af et Forbund, hvor Fællesforeninger for de fire skandinaviske Lande er Medlemmer. Fabrikken er bygget som Modtræk mod det internationale Lampekartel. For Lumafabrikken blev bygget var Prisen paa en 25 watts Lampe i Sverige 1,35 Kr. Under Trykket af den kooperative Konkurrence er den faldet til 85 Øre. Det er typisk for svensk Kooperation her at fremhæve, at hele den svenske Befolkning herved har sparet 5—6 Mill. Kr. aarlig.

Særlig den omfattende Produktionsvirksomhed har rejst Spørgsmaalet om det principielt rigtige i Afsætning af Produkter udenfor Bevægelsen. Betænkningens Stilling er her den, at overfor Medlemmerne er det kun forsvarligt at anlægge Produktionen i saa stor Skala, at saa vidt muligt det økonomiske Optimum naas. Afsætning til Ikke-Medlemmer kan da blive en nødvendig Følge, og i Overensstemmelse med Grundsætningen om økonomisk Demokrati, skulde saadanne Aftagere kunne blive Medejere af denne særlige Produktionsgren.

Alt i alt giver Bogen i koncentreret Form en Fremstilling af den svenske Forbrugerkooperations Udvikling og nuværende Problemer, og gennem den faar man en Forestilling om den svenske Kooperations klare økonomiske Principper. Produktion og Omsætning skal tjene Husholdningerne (Forbrugsenhederne) — og dette kan kun ske gennem en demokratisk Ledelse af de økonomiske Virksomheder, men Organisationsformen maa tilpasse sig efter de Bedriftsformer, der er de økonomisk mest effektive.

Paa den anden Side synes Bogens Titel at kræve, at man havde gjort noget mere ud af den ikke-kooperative Del af det svenske Næringsliv. Det vilde f. Eks. have været naturligt at omtale de andre Stordriftsformer indenfor svensk Detailhandel (Enhedsprisforretninger — Forsendelsesforretninger). At dette er undladt, skyldes formodentlig for en Del Mangel paa fornødent Materiale. Bogen er forsynet med Billeder og en Række statistiske Oversigter.

N. Banke.

R. Kampp: VERDENS LANDBRUG. (Nyt Nordisk Forlag. 1934).

Kampps Bog giver som Baggrund for Skildringen af Landbruget Verden over en Beskrivelse af de klimatiske og geologiske Forhold samt en Antydning af Dyreverdensens Afhængighed heraf som Betingelserne og Grænserne for Produktionen af animalske og vegetabiliske Raastoffer og Levnedsmidler med Hovedtrækkene af, hvordan disse Muligheder i Tidens Løb er udnyttet.

den Bemærkning, at Prisforskellen, da Kooperationens Omsætning væsentlig er Nødvendighedsvarer, maa komme den private Handel til gode gennem en øget Efterspørgsel paa andre Produkter end Fødevarer.

Som F. D. B. har K. F. m. H. t. Egen-Import og Produktion, navnlig grebet ind overfor Tendenser til Monopolprisdannelse. Betænkningen giver Hovedtræk af Udviklingen paa de enkelte Omraader: Margarineproduktion, Mølleri, Gummiproduktion og Benzinimport. Hvor det er muligt, har man ved Paabegyndelse af en ny Produktionsgren overtaget og moderniseret bestaaende Virksomheder, for at undgaa det samfundsøkonomiske Tab, der ligger i døde Fabrikker og Flytning af Arbejdskraft. Med Held har K. F. saaledes overtaget den tidligere private Gummifabrik i Gislaved. Efter at K. F. paa denne Maade har brudt Gummikartellet, er Arbejdertallet *der* firedoblet, og Betænkningen mener ogsaa at kunne tilskrive K. F. Æren for Forøgelse af Arbejdertallet paa de private Fabrikker.

Under Afsnittet om nordisk kooperativt Samvirke, omtales foruden Nordisk Andelsforbund, Lumafabrikken, der drives af et Forbund, hvor Fællesforeninger for de fire skandinaviske Lande er Medlemmer. Fabrikken er bygget som Modtræk mod det internationale Lampekartel. For Lumafabrikken blev bygget var Prisen paa en 25 watts Lampe i Sverige 1,35 Kr. Under Trykket af den kooperative Konkurrence er den faldet til 85 Øre. Det er typisk for svensk Kooperation her at fremhæve, at hele den svenske Befolkning herved har sparet 5—6 Mill. Kr. aarlig.

Særlig den omfattende Produktionsvirksomhed har rejst Spørgsmaalet om det principielt rigtige i Afsætning af Produkter udenfor Bevægelsen. Betænkningens Stilling er her den, at overfor Medlemmerne er det kun forsvareligt at anlægge Produktionen i saa stor Skala, at saa vidt muligt det økonomiske Optimum naas. Afsætning til Ikke-Medlemmer kan da blive en nødvendig Følge, og i Overensstemmelse med Grundsætningen om økonomisk Demokrati, skulde saadanne Aftagere kunne blive Medejere af denne særlige Produktionsgren.

Alt i alt giver Bogen i koncentreret Form en Fremstilling af den svenske Forbrugerkooperations Udvikling og nuværende Problemer, og gennem den faar man en Forestilling om den svenske Kooperations klare økonomiske Principper. Produktion og Omsætning skal tjene Husholdningerne (Forbrugsenhederne) — og dette kan kun ske gennem en demokratisk Ledelse af de økonomiske Virksomheder, men Organisationsformen maa tilpasse sig efter de Bedriftsformer, der er de økonomisk mest effektive.

Paa den anden Side synes Bogens Titel at kræve, at man havde gjort noget mere ud af den ikke-kooperative Del af det svenske Næringsliv. Det vilde f. Eks. have været naturligt at omtale de andre Stordriftsformer indenfor svensk Detailhandel (Enhedsprisforretninger — Forsendelsesforretninger). At dette er undladt, skyldes formodentlig for en Del Mangel paa fornødent Materiale. Bogen er forsynet med Billeder og en Række statistiske Oversigter.

N. Banke.

R. Kampp: VERDENS LANDBRUG. (Nyt Nordisk Forlag. 1934).

Kampps Bog giver som Baggrund for Skildringen af Landbruget Verden over en Beskrivelse af de klimatiske og geologiske Forhold samt en Antydning af Dyreverdenens Afhængighed heraf som Betingelserne og Grænserne for Produktionen af animalske og vegetabiliske Raastoffer og Levnedsmidler med Hovedtrækkene af, hvordan disse Muligheder i Tidens Løb er udnyttet.

Herefter følger en Fremstilling af de forskellige Produktionsgrenes Lokalisering og Sæsonbundethed og den med Transport- og Opbevaringsteknikken skiftende Betydning heraf for Verdensmarkedets Forsyning i Forbindelse med en Omtale af den almindelige Tekniks Mulighed for at gøre stadig flere Produkter og større Mængder tilgængelige for Forbrug samt forskellige organisatoriske Forhold. Den sidste Halvdel af Bogen udgøres endelig af de forskellige Landes specielle Produktions- og Afsætningsmetoder og enkelte landbrugspolitiske Foranstaltninger. Særskilt omtales den herskende Krise m. H. t. Hindringerne for Vareudvekslingen samt Produktionsbegrænsningen og Selvforsyningspolitikken.

Da den langsomme Fremkomst af statistisk Materiale ikke har muliggjort at føre Fremstillingen meget længere end til Krisens Begyndelse, faar den til en vis Grad et historisk Præg som en Baggrund, hvorpaa Øjeblikkets Begenheder kan tegne sig.

Selv med Bogens 500 Sider kan dette vidtspændende Emne eller denne Flerhed af Emner kun behandles ret summarisk, ofte nøjes man endda med en Antydning Til Gengæld er Bogen forsynet med en omfattende Litteraturhenvisning. Trods Omfanget virker den ingenlunde trættende; hertil bidrager ogsaa det store Antal udmærkede Illustrationer. Den fortjener at blive stærkt benyttet, da den indeholder meget af Interesse baade for praktiske og teoretiske Landmænd og ikke mindst for Økonomer og Politikere.

A. Clausager.

E. Einarsen og K. A. Wieth-Knudsen: VERDENSKRISEN OG DET DAGLIGE BRØD. Bruns Bokhandels Forlag, Trondheim, 1934. 186 S.

Denne bog er ikke en »vanlig enten analytisk eller monografisk fremstilling«. Den er noget, som »naturligvis er langt vanskeligere«, nemlig »en syntetisk og konsentrert behandling af stoffet«.

Dette staar at læse i forordet, hvad det betyder ved jeg ikke. Skønt forfatterne selv mener, at bogen er »uten forbillede i allfall i den nordiske litteratur«, kan jeg ikke se, at den principielt adskiller sig fra f. ex. professor Bireks monografier over vigtige varer.

Derimod er det en særdeles læseværdig bog, der behandler »de økonomiske og tekniske problemer som knytter sig til våre hovedkornsorters produksjon, transport, pris, foredling til brød, omsetning og forbruk«, og som indenfor de rammer, der er givet med omfanget, har medtaget et righoldigt stof, der giver en god og alsidig orientering. Det oplyses at professor Wieth-Knudsen har undfanget ideen for 20—25 aar siden, men tyngdepunktet ligger naturligvis i den nyere udvikling, som har givet emnet en ganske særlig aktualitet, og som vil skaffe bogen indpas hos en vid læsekreds.

Det siger sig selv, at der er punkter, man kunde have ønsket uddybet mere og enkeltheder, der opfordrer til diskussion. Det sidste gælder ikke mindst forfatterens meget pessimistiske syn paa den tekniske udvikling, der betones næsten som en hovedtesis.

Det hedder pag. 128: »Det mest opsiktsvekkende ved dette er at i 1921 var forholdet mellem brødpris og kornpris det samme som før krigen, ja endog litt lavere enn før krigen, men tiltross for at altså leveomkostningene siden 1921 stadig er sunket, er brødet faktisk blitt dyrere og dyrere ved at avstanden mellem brødpris og kornpris stadig er øket inntil 1931. Det kan således fastslåes at brødforbrukerne i Norge ikke har nydt godt av det sterke fall i kornprisene det siste tiår«.